

Spis treści

Wstęp	9
1. Nauczanie/uczenie się języków obcych seniorów jako problem badawczy polskiej nauki	15
1.1. Starzenie się i starość w ujęciu interdyscyplinarnym	15
1.2. Seniorzy a osoby 50+	22
1.3. Problemy występujące w badaniach nad starością	24
1.4. Wspólne obszary działalności glottodydaktyki i geragogiki	28
1.5. Polskie badania nad nauczaniem/uczeniem się języków obcych seniorów na tle badań zagranicznych	33
2. Analiza potencjału edukacyjnego seniorów w perspektywie kształcenia językowego	49
2.1. Zmienne biologiczne procesu nauczania/uczenia się języków obcych w okresie starości	49
2.1.1. Cechy zewnętrzne seniorów a inwolucja organizmu na poziomie komórkowym	50
2.1.2. Wzrok i słuch w okresie starości	51
2.1.3. Zaburzenia rytmu okołodobowego	53
2.1.4. Choroby wieku podeszłego	55
2.2. Psychologiczno-podmiotowe oraz społeczne zmienne procesu nauczania/uczenia się języków obcych w okresie starości	56
2.2.1. Inteligencja	58
2.2.2. Pamięć	62
2.2.3. Uwaga i czas reakcji	68
2.2.4. Osobowość i postawa życiowa	69
2.2.5. Optymalny model starości	73
2.2.6. Potrzeba samorealizacji a wsparcie z zewnątrz	77
2.3. Typologia uczniów a klasyfikacja cech sprzyjających vs utrudniających nauczanie/uczenie się języków obcych w okresie starości	80
3. Uwarunkowania kształcenia językowego seniorów w Polsce w kontekście europejskim	89
3.1. Konsekwencje zawiązania Unii Europejskiej (UE)	89
3.2. Długookresowe prognozy demograficzne dla obszaru UE	93
3.3. Międzykulturowość i wielojęzyczność w życiu seniorów	96
3.4. „Uczenie się przez całe życie” – rozwój koncepcji	103
3.5. Edukacyjna aktywizacja seniorów jako cel strategiczny polityki UE	108
3.6. Kompetencje kluczowe w kształceniu seniorów	114
3.7. Nauczanie języków obcych w polskim systemie kształcenia seniorów	122
3.7.1. Trzy filary systemu kulturalno-oświatowego w Polsce	122
3.7.2. Analiza oferty kształcenia językowego seniorów	132

4. Potrzeby i możliwości polskich seniorów w zakresie nauczania/uczenia się języków obcych w kontekście międzykulturowym – badania własne	149
4.1. Przedmiot badań, cele i problemy badawcze	149
4.2. Metodologia badań	152
4.2.1. Terminy podstawowe	152
4.2.2. Badania jakościowe vs badania ilościowe	153
4.2.3. Metody, techniki i narzędzia w pierwszym module badawczym	156
4.2.4. Metody, techniki i narzędzia w drugim module badawczym	163
4.3. Międzykulturowe studium przypadków – organizacja, przebieg oraz wyniki badań w pierwszym module badawczym	168
4.3.1. Kontekst sytuacyjny badań	168
4.3.2. Wstępna charakterystyka próby badawczej	169
4.3.3. Dziennik z badań	171
4.3.4. Ewaluacja kursu językowego D50+	172
4.3.4.1. Spójność kursu z polityką edukacyjną UE	173
4.3.4.2. Ogólna koncepcja i cel kursu	175
4.3.4.3. Uczestnicy kursu – osoby 50+ i seniorzy	179
4.3.4.4. Nauczyciele/lektorzy	182
4.3.4.5. Zaplecze logistyczne	185
4.3.4.6. Program nauczania	188
4.3.4.7. Proces nauczania	191
4.3.4.7.1. Charakterystyka procesu nauczania w grupie A2	191
4.3.4.7.2. Charakterystyka procesu nauczania w grupie B1	198
4.3.4.7.3. Reakcje kursantów na działalność dydaktyczną	204
4.3.4.7.4. Możliwości optymalizacji procesu nauczania	205
4.3.4.8. Diagnoza i ocena ucznia	209
4.3.4.9. Pozalekcyjna oferta programowa	212
4.3.5. Uszczegółowienie charakterystyki próby badawczej	214
4.4. Sondaż ogólnopolski – organizacja, przebieg oraz wyniki badań w drugim module badawczym	240
4.4.1. Kontekst sytuacyjny badań	240
4.4.2. Próba badawcza	243
4.4.3. Wyniki badań	244
4.5. Wnioski	283
5. Perspektywy rozwoju „glottogeragogiki” w Polsce	299
5.1. Otwarte problemy badawcze	299
5.2. Uwagi i postulaty końcowe	303
Wykaz skrótów	309
Spis tabel i wykresów	311
Bibliografia	315
Netografia	343
Aneks	347
Summary	535
Zusammenfassung	541